

21.7.2026

Sosiaali- ja terveysministeriö

VN/39063/2025

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi yrittäjän eläkelain ja Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi yrittäjän eläkelain ja Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi yrittäjän eläkelakia ja Eläketurvakeskuksesta annettua lakia. Esityksessä ehdotetaan, että yrittäjällä olisi jatkossa mahdollisuus valita työtulonsa perusteeksi joko nykyinen eläkelaitoksen tekemä kokonaisarvio tai yrittäjän viimeksi päättyneessä verotuksessa todettu yrittäjätoiminnan veronalainen ansiotulo. Yrittäjän työtulon tulisi kuitenkin siirtymäajan jälkeen olla eläkelaitoksen kokonaisarvioon perustuvassa työtulossa vähintään 50 prosenttia yrittäjän veronalaisista ansiotuloista ja veronalaiseen ansiotuloon perustuvassa työtulossa nykyisen vakuuttamisvelvollisuuden alarajan verran, jos yrittäjän veronalainen ansiotulo on alle vakuuttamisvelvollisuuden alarajan. Lisäksi yrittäjän eläkelaista ehdotetaan kumottavaksi aloittavan yrittäjän alennusta koskeva säännös, jonka vuoksi lisätyöeläkevakuutusmaksuun ja pienennettyyn työeläkevakuutusmaksuun ehdotetaan parannuksia ja mahdollisuutta myös aloittaville yrittäjille. Yrittäjän eläkelakiin ehdotetaan myös muita muutoksia toimeenpanon sujuvoittamiseksi. Eläketurvakeskuksesta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi Eläketurvakeskukselle velvollisuus kuulla keskeisimpiä yrittäjäjärjestöjä työtulon määrittämisessä tarvittavan tietopohjan kehittämisen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2028. Yrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain 112 § tulisi kuitenkin voimaan 1.11.2027 ja sitä sovellettaisiin työtuloon 1.1.2028 alkaen. Vuoden 2027 työtuloon sovellettaisiin yrittäjän eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaan tullessa voimassa olleen lain 112 §:ää.

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

Suomen Yrittäjien yleiset näkemykset yrittäjien eläkejärjestelmän uudistamiseen

Suomen Yrittäjät on vaatinut yrittäjän eläkelain uudistamista siten, että se vahvistaa yrittäjyyden edellytyksiä ja vahvistaa yrittäjien luottamusta YEL-järjestelmään. Uudistamisen tavoitteilana tulee olla yrittäjän vapauden, maksujen kohtuullisuuden ja järjestelmän uskottavuuden lisääminen sekä yrittäjyyden edellytysten vahvistaminen, jotta Suomeen saadaan yrittäjyyden vahvistumisen kautta kasvua ja työpaikkoja.

Näkemyksemme mukaan eläkemaksun tulee lähtökohtaisesti perustua yrittäjän tekemän työn arvoon. Sama periaate on voimassa palkansaajilla: eläke karttuu tehdystä työstä, ei omistuksesta tai sijoituksista. Työuran aikana tehdyn työn ja sen arvon perusteella pyritään osaltaan varmistamaan se, että työuran jälkeen työeläke turvaa kohtuullisen toimeentulon. Esimerkiksi pelkkä yrityksen omistaminen ja tulojen saaminen omistuksen perusteella ei velvoita yksilöä ottamaan YEL-vakuutusta ja maksamaan eläkevakuutusmaksuja.

Eläkeyhtiöiden syksyllä 2022 käyttöön ottama työtulolaskuri on ollut yksi järjestelmän keskeisimmistä ongelmista. Laskurin kaavassa taustamuuttujina on yrittäjän yritysten liikevaihtotiedot menneeltä kolmelta vuodelta tai arvio tulevasta liikevaihdosta (uudet yrittäjät) sekä ilmoitetun toimialan mediaanipalkka.

YEL-työtuloja vahvistaessaan eläkevakuuttajat ovat säännönmukaisesti kertoneet em. laskurin taustatiedot sekä laskurin antaman lopputuloksen ja perustelleet päätöksensä em. tiedoilla. Päätöksenteossa ei ole käytännössä annettu arvoa sille, miten paljon toiminta yrittäjää todellisuudessa työllistää tai kuka tai mikä yrityksen liikevaihdon tosiasiallisesti tekee. Laskuri on tuottanut mielivaltaisia ehdotuksia, jotka eivät heijasta yrittäjän todellista tilannetta eikä lain kirjainta. Pelkkään laskurin lopputulokseen sidottu, muuten perustelemattomat päätökset eivät täytä nykyistä, yrittäjän eläkelaista ilmenevää päätöksen perusteluvelvoitetta. Yrittäjän on tiedettävä, mihin työtulon vahvistaminen perustuu, ja hänellä on oltava aito mahdollisuus vaikuttaa arvioon.

Suomen Yrittäjien näkemyksen mukaan pakollisen YEL-vakuuttamisen alarajaa tulisi nostaa. Korottamalla alaraja ansiosidonnaisen työttömyysturvan alarajan tasolle varmistettaisiin, että järjestelmä tuottaa aidosti perusturvaa ylittävää eläke- ja sosiaaliturvaa. Tämä motivoisi yrittäjiä maksamaan asianmukaiset maksut ja vahvistaisi luottamusta järjestelmään. Alarajan laskeminen sitä vastoin laajentaisi maksuvelvollisuuden piiriin satoja tuhansia pienyrittäjiä, joiden rasitus kasvaisi ilman merkityksellistä vastinetta, mikä pahimmillaan vaarantaisi pienimuotoisen yrittäjätoiminnan jatkumisen. Nä-

kemyksemme mukaan alarajan yläpuolella yrittäjällä tulisi olla laaja vapaus määrittää oman eläketurvansa taso.

Suomen Yrittäjät pitää valinnanvapauden lisäämistä oikeana suuntana: yrittäjälle on annettava mahdollisuus valita, perustuvatko hänen YEL-maksumensa laskennalliseen työtulomalliin vai todellisiin ansiotuloihin. Toimiakseen tämä valinnanvapaus edellyttää kuitenkin, että ansiotulomallissa käytetään mahdollisimman reaaliaikaisia tietoja. Viimeksi vahvistetun verotuksen tiedot ovat käytännössä liian vanhentuneita kuvaamaan yrittäjän nykyistä tilannetta. Ne eivät ole yrittäjän vakuutushetken todellisia ansiotuloja, vaan vanhoja todellisia ansiotuloja. Lisäksi yrittäjän valinnanvapautta vähentää osaltaan myös työtulomalliin esitettävä säännös, jonka mukaan työtulomallissa yrittäjän työtulon tulisi kuitenkin olla vähintään 50 % hänen todellisista ansiotuloistaan.

Olemme korostaneet eri yhtiömuotojen yhdenvertaista kohtelua. Uudistuksen tulisi huomioida yrittäjien sekä yritysten monimuotoisuus mahdollisimman laajasti ilman, että se asettaa eri yritysmuodot ja niissä toimintaa harjoittavat yrittäjät keskenään eriarvoiseen asemaan. Tältä osin on huomattava, että toiminimellä tai ammatinharjoittajana sekä osakeyhtiömuodossa toimivien yrittäjien tulomuodostus poikkeaa merkittävästi toisistaan. Toiminimiyrittäjän kohdalla yritystoiminnan tulos määräytyy vähentämällä yritystoiminnan tuotoista yritystoiminnan kulut. Tämän jälkeen yritystoiminnan tulos jaetaan erikseen säädetyllä tavalla pääomatulo-osuuteen ja ansiotulo-osuuteen ja verotetaan yrittäjän henkilökohtaisena ansio- ja pääomatulona. Ansiotulojen vakuuttamisessa erityisesti toiminimiyrittäjien (sama periaate sinänsä pätee kaikkiin yritysmuotoihin) osalta ongelmaksi ja haasteeksi muodostuu siis esimerkiksi tilanne, jossa elinkeinotoiminnan tulosta ovat kerryttäneet työpanoksellaan myös muut kuin toiminimiyrittäjä itse.

Toiminimiyrittäjällä voi olla useitakin työntekijöitä ja alihankkijoita, ja tällöin myös heidän työpanoksensa kerryttämä tuotto on mukana elinkeinotoiminnan tuloksessa ja sitä kautta yrittäjän saamissa ansioissa. Tämä käytännössä merkitsee sitä, että erityisesti toiminimiyrittäjien kohdalla YEL-vakuutuksen kohteena ei ansiotuloja vakuutettaessa ole yrittäjän tekemä työ ja siitä saadut ansiot, vaan myös muiden henkilöiden ja yritysten tekemä työ sekä mahdollinen muu yrityksen liikevaihtoa ja tulosta kerryttänyt toiminta.

Tältä osin toiminimiyrittäjien kohtelu ei ole yhdenvertaista verrattuna muihin yritysmuotoihin ja erityisesti osakeyhtiöyrittäjiin, joilla on laaja mahdollisuus suunnitella sitä, millä tavalla ja minkä verran he yhtiöstään nostavat varoja sekä tätä kautta myös mahdollisuus suunnitella omaa YEL-vakuutuksen työtuloaan.

Olemme korostaneet, että uudistukseen on liitettävä huolelliset vaikutusarvioinnit, mukaan lukien vaikutukset yrittäjyyden houkuttelevuuteen ja eri yrittäjärühmien asemaan. Uudistuksen vaikutuksia arvioitaessa tulee huomioida myös muutosten mahdolliset käyttäytymisvaikutukset. Olemme myös korostaneet, ettei uudistuksia tule viedä läpi hätiköidysti ilman riittävää selvitystyötä.

Nyt kyseessä olevassa hallituksen esitysluonnoksessa valittu lähestymistapa ja ratkaisumalli järjestelmän kehittämiseen on vaikeassa tilanteessa tehty kompromissi, mutta samaan aikaan monilta osin lähtökohtaisesti erilainen, kuin mihin Suomen Yrittäjät on pyrkinyt.

Esitysluonnoksen tavoitteista ja niiden toteutumisesta

Esitysluonnoksen mukaan uudistuksen tavoitteena on yrittäjyyden edellytysten vahvistaminen sekä talouskasvun tukeminen. Ehdotetuilla muutoksilla tavoitellaan erityisesti pienituloisten yrittäjien eläkemaksujen kohtuullistamista sekä yrittäjän valinnanvapauden laajentamista. Tavoitteena on tuoda yrittäjien eläketurvan ja työeläkemaksun määräytymisen osaksi yrittäjän veronalainen ansiotulo hallitusti ja kustannustehokkaalla tavalla.

Suomen Yrittäjät on pitänyt hallituksen kehysriihessä tekemää päätöstä valinnanvapauden lisäämistä tervetulleena linjauksena ja kokonaisuutta kompromissina, joka osaltaan huomioi yrittäjyyden moninaisuutta. Katsomme, että esitysluonnoksessa esitettävä ei kuitenkaan tosiasiallisesti merkittävällä tai riittävällä tavalla lisää yrittäjän päätösvaltaa oman turvansa tasosta.

Esitys ei myöskään sellaisenaan täysimääräisesti toteuta uudistuksen tavoitetta erityisesti pienituloisten yrittäjien eläkemaksujen kohtuullistamisesta, kun ansiotulojen vakuuttamisessa tarkastelun kohteeksi ja eläkemaksun perusteeksi on valittu käytännössä kahden kalenterivuoden takaiset ansiot, jotka eivät kuvaa yrittäjän tämänhetkistä työpanoksen arvoa.

Esitysluonnoksen mukaan yrittäjän ansiotulon mukainen työtuloperuste voitaisiin vaihtaa yrittäjän hakemuksesta kokonaisarvion mukaiseen työtuloperusteeseen, eli niin sanottuun työtulomalliin, jos yrittäjän työpanokseen vaikuttavat seikat olennaisesti muuttuvat. Korostamme, että jos ansiotulojen vakuuttamisessa perusteena on viimeisin vahvistettu verotus, on keskeistä, että yrittäjällä on mahdollisuus hakea työtuloonsa muutosta, jos ansiot olennaisesti muuttuvat. Muutoksen perusteena tulee tällöin olla nimenomaisesti tulojen muutos ja näistä toimitettava selvitys. Katsomme, että tältä osin esitysluonnosta tulee jatkovalmistelussa korjata.

Esityksen vaikutuksia tarkasteleva osio on monipuolinen, mutta myös valittavan monimutkainen ja sen arviot hyvin epävarmoja. Tämä johtuu erityisesti siitä, että ehdotettu järjestelmä on käytännössä varsin monimutkainen ja sen käyttäytymisvaikutuksia ja siten seurauksia eri järjestelmien rahoitus-asemaan ja yrittäjien turvaan on käytännössä mahdoton arvioida.

Esityksen vaikutusten ja niihin kohdistuvien arvioiden osalta on lisäksi huomattava, että esityksen vaikutuksia on arvioitu suhteessa siihen, mikä olisi työtulojen kehitys nykyisen lainsäädännön puitteissa vuoteen 2033, ei nykyhetkeen tai vuoden 2027 tasoon. Kuten esitysluonnoksessa on todettu, vaikutusarvioiden mukaan erityisesti vuosina 2029–2031 keskimääräisen työtulon nousu olisi nopeaa, koska korotusten maksimiraja 4 000 euroa poistuisi vuoden 2028 lopussa.

Uudistus on suunniteltu tulemaan voimaan vuoden 2028 alusta. Tämä tarkoittaa, että osalle yrittäjistä tehtäisiin vielä vuonna 2027 voimassa olevan lain mukainen työtulotarkistus. Tämä tarkoittaa, että vuonna 2027 tarkistetaan työtulot, joiden viimeisestä vahvistamisesta tai tarkistuksesta on kulu-
nut kolme vuotta vuonna 2027 (eli käytännössä pitkälti vuonna 2024 vahvistetut työtulot, eli yrittäjät, joiden työtulo on noin 15 000–25 000 euroa). Huomioiden eläkelaitosten työtulojen tarkistuksessa noudattamat käytännöt, tämä todennäköisesti tarkoittaisi monelle pienempituloiselle yrittäjälle työtulon nousua, juuri ennen uudistuksen voimaantuloa, jolloin ne mahdollisesti jälleen kohtuullistaisivat. Katsomme, että nyt tehtävän uudistuksen yhteydessä olisi tarkoituksenmukaista harkita vuoden 2027 osalta työtulotarkistusten jäädyttämistä, jolloin siirtyminen uuden lain mukaiseen järjestelmään tapahtuisi lähtökohtaisesti nykyiseltä työtulon tasolta. Tämä myös keventäisi osaltaan eläkelaitosten hallinnollista taakkaa, kun vuoden 2027 osalta nykyisen lainsäädännön mukaiset tarkistukset jätettäisiin tekemättä.

Huomioita esitysluonnoksen ehdotuksista sekä perusteluista

111§ Vakuutuksen antaminen ja päättäminen

Katsomme, että säännös vakuutuksen päättämisestä, jos etuus (sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha tai vanhempainpäiväraha) myönnetään vähintään kolmeksi kuukaudeksi, on periaatteellisesti perusteltu, erityisesti jos eläkeala on nykyisin – ilman lainsäädännöstä tulevaa perustetta – soveltanut pidempää aikamäärettä. Tältä osin on kuitenkin huomattava, että nyt esitettävä kolme kuukauden aikaraja on varsin pitkä. Lisäksi korostamme, että esityksen perusteluissa tulisi selkeästi todeta, että kuukausien sairausloma tai perhevapaa on myös olennainen olosuhdemuutos, jonka perusteella työtulon tasoa voisi myös laskea, koska yrittäjän vuosittainen

työpanos vähenee. Tämä näkemyksemme mukaan on ollut ja tulee olla mahdollista myös nykyisen lainsäädännön puitteissa.

112 § Työtulon muutokset ja työtuloperusteen uudelleevalinta

Esitysluonnoksen mukainen ratkaisu, eli viimeisimmän vahvistetun verotuksen tietojen käyttäminen ansiotulojen vakuuttamisen perusteena on saatavissa olevien rekisteritietojen puitteissa sinänsä ymmärrettävä, mutta korostamme, että se ei vastaa uudistuksen tavoitteita helpottaa kaikkein pienituloisimpien yrittäjien tilannetta. Viimeisimmän vahvistetun verotuksen mukaiset ansiotulot eivät myöskään millään tavoin kuvaa yrittäjän tämänhetkistä työpanoksen arvoa.

Mikäli uudistuksen tavoitteena on se, että yrittäjän tulojen pienentyessä tai suurentuessa myös eläkemaksut mahdollisimman nopeasti seuraisivat tätä muutosta, luonnoksessa esitettävä malli ei käytännössä tätä tavoitetta toteuta.

Esitysluonnoksen perusteluissa on vaihtoehtoisena ratkaisutapana esitetty mahdollisuutta, että niiden yrittäjien osalta, joiden ansiotulot löytyvät tulorekisteristä seurattaisiin ko. tietoja ja muiden osalta työtulo perustuisi ennakkoerotuksen mukaiseen ansiotuloon, jolloin muutos helpottaisi tosiasiallisesti kaikkein heikommassa taloudellisessa asemassa olevien tilannetta. Tällöin muutos myös – osalla yrittäjistä – seuraisi lähtökohtaisesti nopeammin ansioissa tapahtuvia muutoksia.

Esitysluonnoksessa tämä malli on kuitenkin hylätty sekä yhdenvertaisuusnäkökulman sekä sen vuoksi, että mallissa ennakkoerotuksen ansiotulon perusteella vakuuttaneiden osalta maksut jouduttaisiin tarkastamaan ja kerätyt vahvistamaan vasta verotuksen vahvistumisen jälkeen. Toteamme, että tältä osin esitysluonnoksessa kuvataan sinänsä perustellusti todellisten ansiotulojen vakuuttamiseen liittyvät ongelmat, joita Suomen Yrittäjät on jo aikaisemmin nostanut esiin. Nyt tehtävän uudistuksen osalta katsomme kuitenkin, että siltä osin kuin tiedot ovat esimerkiksi tulorekisteristä saatavissa (osakeyhtiömuodossa toimivat yrittäjät), tulisi niitä käyttää ansiotuloihin perustuvan vakuuttamisen perusteena. Mikäli tulorekisterin käyttö myöhemmin laajenee myös muissa yhtiömuodoissa kuin osakeyhtiön kautta toimiviin yrittäjiin, voitaisiin tulorekisteristä saatavien tietojen käyttöön siirtyä myös muiden yrittäjien kohdalla.

Korostamme, että jos työtulon ja eläkemaksun perusteena kuitenkin päädytään käyttämään viimeisimmän vahvistetun verotuksen tietoja, on keskeistä, että yrittäjällä on mahdollisuus hakea muutosta työtuloon. Ja niissä tilanteissa, joissa yrittäjä on valinnut vakuuttamisen perusteeksi "yrittäjän ansiotulon", tulee myös muutoksen perustua lähtökohtaisesti ansiotuloissa

tapahtuneisiin olennaisiin muutoksiin. Tältä osin esitysluonnoksen mukainen ratkaisu, jossa yrittäjä voisi hakea muutosta siten, että siirryttäisiin työtulon perusteena kokonaisarvioon, ei ole tarkoituksenmukainen, eikä nähdäksemme vastaa myöskään uudistuksen tavoitteita. Tältä osin esitysluonnoksessa jää myös epäselväksi, minkä tekijöiden olennaista muutosta arvioidaisiin kokonaisarvion perusteella ja miksi, jos yrittäjä on kuitenkin valinnut vakuuttamisen ansiotulojen perusteella.

Katsomme, että esityksen jatkovalmistelussa sekä lain pykälätasolla että perusteluissa tulisi nyt esitettyä selkeämmin kuvata se, että silloin kun yrittäjä on valinnut ansiotulomallin, olennainen muutos tarkoittaa muutosta nimenomaan yritystoiminnasta saatavissa ansioissa. Tältä osin muutosta koskevan päätöksen pitäisi perustua niihin tietoihin, joita yrittäjän ansioista on saatavilla ja yrittäjä eläkelaitokselle toimittaa, kuten esimerkiksi tilinpäätös ja tiedot kirjanpidosta tai rekisteritiedot maksetuista palkoista ja muista vakuuttamisen perusteena olevista ansioista. Myös vakuuttamisen perusteen pitäisi tällöin pysyä ansiotuloissa, valitun mallin mukaisesti.

Lisäksi korostamme, että esitysluonnoksen perusteluissa (tai pykälässä) ei kerrota - kuten ei nykyisessä laissakaan - miten työpanoksen arvo käytännössä arvioidaan. Jotta eläkeyhtiöt tosiasiaassa muuttaisivat nykyistä - pelkkään työtulolaskuriin perustuvaa - käytäntöään, tulee vähintään esityksen perusteluissa avata tätä laajemmin.

112a § Työtulon muutokset ja työtuloperusteen uudelleenvahtinta

Esitysluonnoksen mukaan, jos yrittäjä, joka on valinnut vakuuttamisen perustuvan työpanoksen arvoon, haluaa muuttaa työtuloaan ja eläkelaitos vahvistaa uuden työtulon, alkaa tästä kulua uudelleen laissa mainittu kolme vuoden jakso, mikä tarkoittaisi, että yrittäjä saisi valita työtuloperusteen uudelleen vasta kolmen vuoden päästä työtulon muuttamisesta. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että ko. valinta tulisi tehtäväksi jopa kuuden vuoden välein ja vain siitä syystä, että yrittäjän olosuhteissa on tapahtunut muutos, jonka vuoksi hän haluaa työtulonsa laskettavaksi uudelleen. Katsomme, että tällaista rajausta ei laissa tule tehdä. Yrittäjällä tulee olla mahdollisuus kokonaisarvioon perustuvassa mallissa hakea työtulon uudelleen tarkastelua, jos olosuhteet ja yrittäjän työpanokseen tai sen arvoon vaikuttavat tekijät muuttuvat. Tästä ei kuitenkaan pidä seurata sitä, etteikö yrittäjällä olisi lain mukaista mahdollisuutta valita työtuloperustetta uudelleen määritellyn kolmen vuoden välein.

Esitysluonnoksen perusteluissa todetaan lisäksi, että työpanokseen arvoon perustuvan työtulon muuttamiseen tarvitaan myös olennainen muutos, joka perustuu kokonaisharkintaan, jossa yksittäinen muutos ei perusteluiden

mukaan riitä (esityksen perusteluissa mm. *"olennaisen muutoksen olisi täytynyt tapahtua yrittäjän kokonaistilanteessa"* sekä *"olennainen muutos ei voisi perustua pelkästään yhteen yrittäjän kokonaistilanteeseen vaikuttavaan muuttuneeseen tekijään"*). Jos vakuuttaminen perustuu yrittäjän työpanokseen ja sen arvoon, tulee olla selvää, että esimerkiksi yrittäjän vähentäessä työpanostaan selkeästi osa-aikaiseksi, tämä on peruste myös työtulon muuttamiselle ja tämän tulee ilmetä perusteluista nyt kuvattua selkeämmin.

112b § Työtulon ansiotulotarkistukset

Esitysluonnoksen perusteluissa todetaan seuraavasti: *"Kokonaisarvioon perustuva työtulo ei voisi ansiotulotarkistuksessa laskea, vaan pysyisi ennallaan, jos yrittäjän ansiotulo olisi pienentynyt, koska työtulo olisi tällöin vähintään vaadittu 50 prosenttia yrittäjälle viimeksi päättyneessä verotuksessa todetusta veronalaisesta ansiotulosta. Sen sijaan kokonaisarvioon perustuva työtulo voisi ansiotulotarkistuksessa kasvaa vaaditun 50 prosentin vähimmäistasolle, jos yrittäjän ansiotulo olisi kasvanut."*

Näkemyksemme mukaan esitysluonnosta on tulkittava siten, ettei eläkelaitos tarkastele vuosittain kokonaisarvioon perustuvaa työtuloa, vaan tekee ainoastaan ansiotulotarkastelun, jossa tarkastellaan ja verrataan uutta verottajan vahvistamaa ansiotulotietoa aiempaan kokonaisarvioon perustuvaan työtuloon, jolloin jälkimmäistä voidaan nostaa, mutta ei kuitenkaan esitysluonnoksen mukaan laskea.

Katsomme, että esitysluonnoksen perusteluissa kuvattu malli ei ole tarkoituksenmukainen eikä perusteltu, vaan työtuloa tulee olla mahdollista näissä tilanteissa myös laskea. Jos esimerkiksi tilanteessa, jossa kokonaisarvion perusteella, jolloin yrittäjä tekee valinnan vakuuttamisen muodosta, yrittäjän työtulo olisi 15 000 euroa ja verotettavat ansiotulot 40 000 euroa, eläkelaitos vahvistaisi työtulon 20 000 euroon (vähintään 50 % ansiotuloista). Jos seuraavan vuonna ansiotulot laskevat 25 000 euroon, ei ole perusteltua, etteikö myös työtulo tällöin laskisi kokonaisarvion mukaiseen 15 000 euroon, joka on enemmän kuin 50 % yrittäjän verotettavista ansiotuloista ja täten vaatimus, jonka mukaan työtulon tulee olla vähintään tuo 50 %, täyttyy. Tällöin ei sen sijaan ole perusteltua, että työtulo ei voisi laskea ja pysyisi 20 000 eurossa, joka ei vastaa tehtyä kokonaisarviota eikä myöskään yrittäjän ansiotuloja.

Perusteluissa esitetty tulkinta ei myöskään nähdäksemme vastaa itse pykälää, jossa todetaan, että *"eläkelaitos tarkistaa vuosittain, että yrittäjän kokonaisarvion mukainen työtulo on vähintään 50 prosenttia yrittäjän ansiotulosta"*. Näissä tilanteissa eläkelaitos ei lähtökohtaisesti kuitenkaan vuosit-

tain tee uudelleen mainittua kokonaisarviota, vaan se on se arvio, joka on tehty kolmen vuoden välein tehtävässä tarkistuksessa, ellei yrittäjä itse hae työtuloon muutosta.

116 § Lisätyöeläkevakuutusmaksu ja pienennetty työeläkevakuutusmaksu

Luonnoksessa esitettävät muutokset siltä osin, kun lisätyöeläkevakuutusmaksuun ja pienennettyyn lisäeläkevakuutusmaksuun liittyvän jouston prosentuaalista määrää lisätään ja voimassa olevan lain mukaisia kriteerejä (estäviä tekijöitä) poistetaan, ovat perusteltuja ja tarkoituksenmukaisia.

Luonnoksessa esitettävä malli kuitenkin poistaisi eläkemaksujouaston nykyisen käyttömahdollisuuden siltä osin, että sitä ei voisi enää ottaa käyttöön vuoden lopussa koko menneelle vuodelle, kun yrittäjä tietää, miten vuosi on mennyt, koska luonnoksessa lähdetään siitä, että jousto on käytössä ottamishetkestään vuoden loppuun. Esimerkiksi, jos yrittäjä lokakuussa huomaa, että joustolle olisi tarvetta, koskisi jousto ymmärtääksemme nyt esitettävässä mallissa ainoastaan joulukuuta. Ja jos yrittäjä haluaisi jouston koko vuodelle, pitäisi se ilmoittaa edellisen vuoden marraskuussa. Eli käytännössä se tulisi huomioida jo seuraavaa vuotta suunniteltaessa. Vaikka perusteluissa on sinänsä kuvattu mallin perusteita, tällaista suunnitelmallisuutta pienimmissä yrityksissä (joilla jouston käytön tarve todennäköisesti on suurin) ei todennäköisesti kovin usein harjoiteta ja siksi näkemyksemme mukaan muutos tältä osin ei ole kannatettava.

143 § Vakuuttamisen yleisvalvonta ja pakkovakuuttaminen

Luonnoksessa on todettu, että *"yrittäjälle vahvistettaisiin pakkovakuutustilanteessa työtulo 112 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun kokonaisarvion mukaisesti. Momenttiin lisättäisiin 50 prosentin ansiotulon vähimmäistason tarkistaminen, eli jos kokonaisarvioon perustuva työtulo olisi pienempi kuin 50 prosenttia yrittäjän ansiotulosta, työtuloksi vahvistettaisiin 50 prosenttia yrittäjän ansiotulosta"*. Jos ja kun pakkovakuuttamistilanteessa kuitenkin tehdään sekä kokonaisarvio että katsotaan yrittäjän ansiotulot, ei näkemyksemme mukaan ole erityistä perustetta sille, että yrittäjä ei tällöin saisi valita vakuuttamista ansiotulojen perusteella. Katsomme, että jatkovalmistelussa esitystä tulisi täsmentää siten, että yrittäjällä olisi mahdollisuus näissä tilanteissa valita vakuuttamisen perusteeksi myös ansiotulot.

Yleisenä huomiona toteamme, että esitysluonnoksesta ei käy ilmi se, mikä vaikutus uudistuksella on vakuuttamisen valvontaan. Onko tarkoituksena, että valvonta tapahtuisi ansiotulojen (ns. todelliset tulot) mukaan - kuten eläketurvakeskus sitä käsityksemme mukaan nykyään tekee, vaikka lainsäädäntö lähtee työpanoksen arvon vakuuttamisesta - kun vakuuttamisvel-

vollisuuden perusteeksi kuitenkin edelleen jää työpanoksen arvo, mutta samanaikaisesti vakuuttaa voi myös ansiotulojen perusteella? Tätä olisi nähdäksemme syytä vähintään esityksen perusteluissa avata ja selkeyttää.

Laki Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Esitysluonnoksessa ehdotetaan Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamista siten, että Eläketurvakeskuksen työtulon määrittämisessä tarvittavan tietopohjan ylläpitämisen ja kehittämisen tehtävää koskevan 1 momentin 8 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi, että edellä mainitun tehtävän yhteydessä Eläketurvakeskuksen tulisi kuulla keskeisimpiä yrittäjäjärjestöjä. Perusteluiden mukaan muutoksella pyritään siihen, että lain tasolla Eläketurvakeskuksen yhteistyöstä yrittäjiä edustavien keskeisimpien järjestöjen kanssa säätäminen toisi tietopohjan ylläpitämiseen ja kehittämiseen yrittäjäkentän näkemyksen ja mahdollistaa selkeämmän yhteistyön työtulon määrittämisen kehittämisessä ja arviointivälineen käytössä kokonaisarvioon perustuvan työtulon määrittämisen apuna.

Muutos on näkemyksemme mukaan sinänsä perusteltu ja tarkoituksenmukainen. Korostamme kuitenkin, että esitysluonnoksen pykälästä tai perusteluista ei käy ilmi esimerkiksi se, miten yrittäjäjärjestöjen näkemykset vaikuttavat lopulliseen tietopohjaan tai kuinka mahdolliset erimielisyydet esimerkiksi arviointivälineen käytössä ratkaistaan, eli mikä merkitys lakiin kirjattavalla kuulemisella todellisuudessa on.

Lisäksi esitysluonnoksen perusteluissa on viitattu työtulosuosituksen laskentapalveluun (työtulolaskuri), joka on ollut eläkelaitosten käytössä yrittäjien työtulojen määrittämiseen. Olemme uudistuksen valmistelun yhteydessä ja jo aiemmin todenneet, että eläkelaitosten tapa käyttää työtulolaskuria käytännössä yksinomaisena perusteena työtulon arvioinnissa (erityisesti huomioiden laskurissa käytettävät muuttujat, erityisesti liikevaihto) ei vastaa voimassa olevaa lainsäädäntöä ja suurin ongelma on ollut se, että tältä osin eläkeyhtiöt ovat soveltaneet lakia väärin - itselleen helpolla tavalla. Tämän vuoksi emme pidä perusteltuna sitä, että tähän soveltamiseen ja työtulolaskurin käyttöön liittyvät ongelmat kuvataan esitysluonnoksessa vain yrittäjien tyytymättömyytenä.

Yhteisen arviointivälineen käyttö voi sinänsä olla tarpeen ja olemme tämän myös todenneet, että jonkinlaista laskuria voidaan apuvälineenä käyttää, mutta se ei voi tarkoittaa sitä, että työtulon määrittäminen, joka pitäisi myös nyt kuvatussa esityksessä perustua nimenomaan kokonaisharkintaan, voitaisiin tehdä automaattina nykyisenkaltaista laskuria käyttäen, eikä tällaista menettelyä voida Eläketurvakeskuksen antamalla ohjeistuksella tai suosituksilla perustella tai oikeuttaa. On keskeistä, että tämä huomioidaan nyt

Eläketurvakeskuksesta annettuun lakiin tehtävistä muutoksista huolimatta ja työtulon määrittämisen perusteet sekä eläkelaitoksen perusteluvelvollisuus määritellään lainsäädännössä selkeästi.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Atte Rytkönen-Sandberg
johtaja

Harri Hellstén
työmarkkina-asioden päällikkö